

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник ректора ХНАДУ
професор _____ Гладкий І.П.
«__» _____ 20__ року

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<u>Основи підприємництва</u> (назва навчальної дисципліни згідно навчального плану)
підготовки	<u>бакалавра</u> (назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
галузі знань	<u>0701 «Транспорт і транспортна інфраструктура»</u> (шифр і назва галузі знань)
напряму підготовки	<u>6.070101 «Транспортні технології»</u> (шифр і назва напряму підготовки)
спеціальності¹	<u>бакалавр з транспортних технологій</u> (шифр і назва кваліфікації для бакалавра, спеціальності – для магістра)

(шифр _____)
(за ОПП чи № навчального плану)

2018 рік

¹ якщо програма використовується для підготовки фахівців декількох напрямів підготовки (спеціальностей), то перерахувати усі

Розроблено та внесено: кафедра економіки і підприємництва
(повне найменування кафедри)

Розробники програми: доцент кафедри економіки і підприємництва,
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ розробників)
к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри.
Протокол №11 від «25» січня 2018 року.
(номер) (та дата протоколу)

Завідувач кафедри: д.е.н., проф. _____ О.С. Іванілов
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«Узгоджено»²

Завідуючий кафедри транспортних технологій
(назва випускної кафедри)

професор _____ Є.В. Нагорний
(вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
« _____ » _____ 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

«Узгоджено»²

Завідуючий кафедри транспортних систем
(назва випускної кафедри)

професор _____ П.Ф. Горбачов
(вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
« _____ » _____ 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

«Узгоджено»²

Завідуючий кафедри організація і безпека дорожнього руху
(назва випускної кафедри)

професор _____ І.С. Наглюк
(вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
« _____ » _____ 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

«Узгоджено»

Декан факультету транспортних систем професор
(повна назва факультету, де читається дисципліна) (вчене звання)

Ю.О. Бекетов
(ПІБ декана)

« _____ » _____ 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

© _____, 2018 рік
© _____, 2022 рік

² якщо програма використовується для підготовки фахівців декількох напрямів підготовки (спеціальностей), то узгодження робиться з кожною випускаючою кафедрою

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи підприємництва» складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки бакалавру напрям (спеціальності) «Транспортні технології».
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня) (назва напрямку для бакалавра, спеціальності – для магістра)

I. Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета** вивчення навчальної дисципліни полягає у підготовці фахівців до виконання професійних обов'язків в галузі підприємництва.

1.2. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни є вивчення основних послідовних дій підприємця (з моменту зародження підприємницької ідеї до її втілення і реалізації основної мети такої діяльності) в процесі вибору ресурсів для виробництва, обміну, розподілу і споживання різних товарів і послуг.

1.3. **Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни є одержання студентами знань та умінь у сфері початкових дій у бізнесі, розумінні логіки та схем підприємницької діяльності у загальному вигляді, типології підприємства, дослідженні середовища підприємницької діяльності, соціальної та етичної відповідальності бізнесу, процесу створення підприємства, аналізу власних можливостей щодо кар'єри у бізнесі.

1.4. По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

понятійно-категорійний апарат підприємництва; основні види та організаційно-правові форми підприємництва; функції та принципи здійснення підприємництва; рушійні сили розвитку підприємництва; фактори зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу на підприємницьку діяльність; технологію та основні етапи заснування підприємницької справи; структуру процесу оцінки й управління ризиками; шляхи розвитку підприємництва; суть бізнес плану, як основного фінансового документу, що супроводжує підприємництво.

вміти:

виділяти значення та особливості підприємництва в економіках розвинутих країн світу; визначати перелік та користуватися нормативними документами, що регулюють підприємницьку діяльність в Україні; оцінювати вплив зовнішніх факторів на здійснення господарської діяльності суб'єктами підприємництва; обґрунтовувати вибір найбільш привабливих напрямів діяльності з різних видів підприємництва; оцінювати рівень ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрямки зниження ризику нового бізнесу; обирати оптимальну стратегію коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу, застосовувати етичні норми поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища, мати навички розробки бізнес-плану.

Міждисциплінарні зв'язки:

дисципліни, які передують вивченню основ підприємництва: філософія,

вказати які дисципліни передують її вивчення та які подальші дисципліни потребують її вивчення)

економічна теорія, основи економіки транспорту, правознавство, транспортне право, основи маркетингу, основи фінансів та бухгалтерського обліку, соціологія, психологія управління.

подальші дисципліни, які потребують вивчення основ підприємництва: основи менеджменту, організація міжнародних перевезень, комерційна робота на транспорті, зовнішньо-торгівельні транспортні операції.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання ¹
Кількість кредитів – <u>2,5</u> Кількість годин – <u>75</u>	за вибором навчального закладу (нормативна, за вибором ВНЗ, за вибором студента)	
Семестр викладання дисципліни	<u>VI</u> (порядковий номер семестру)	<u>IX</u> (порядковий номер семестру)
Вид контролю:	залік (залік, екзамен)	
Розподіл часу:		
– лекції (годин)	16	10
– практичні, семінарські (годин)	16	-
– лабораторні роботи (годин)	-	-
– самостійна робота студентів (годин)	43	98
– курсовий проект (годин)	-	-
– курсова робота (годин)	-	-
– розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	-	-

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Сутність та організація підприємництва

назва розділу 1

Тема 1. Сутність підприємництва. Основи виникнення і розвитку підприємництва

назва теми 1

Виникнення та еволюція поняття «підприємство». Основні функції підприємництва та комплексна характеристика його сучасної сутності. Предмет і метод «основ підприємницької діяльності». Організація суспільного виробництва та його структура. Сутність та еволюція економічних систем. Товарне виробництво – матеріальна основа виникнення підприємництва.

Тема 2. Підприємницька ідея та механізм її втілення. Технологія заснування власної

назва теми 2

справи

Підприємницька ідея. Визначення переваг створюваного підприємства. Засновницькі документи та їх підготування. Статутний фонд та його формування. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 3. Організація бізнесу. Економічна свобода і підприємництво. Закони

назва теми 3

функціонування ринку і поведінки товаровиробників

³ якщо дисципліна на заочній (дистанційній) формі навчання не викладається, то графа «Заочна форма навчання» відсутня

Основні способи організації власного бізнесу. Обмеження підприємництва. Припинення діяльності підприємства. Економічна свобода – основна передумова розвитку підприємництва. Рушійні сили підприємництва. Умови та принципи підприємницької діяльності. Попиті закон попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Еластичність попиту і пропозиції. Закони, які управляють поведінкою підприємців-товаровиробників.

Розділ 2. Загальні умови підприємницької діяльності та основні види

назва розділу 2

підприємств

Тема 4. Конкуренція як засіб реалізації підприємництва. Власність підприємств та їх

назва теми 4

структура

Сутність конкуренції. Форми та методи конкурентної боротьби. Конкурентоспроможність підприємства. Сутність і структура економічної власності. Основні типи та форми власності. Основні види підприємств та їх організаційні форми. Організаційно-правові форми підприємств та підприємницької діяльності.

Тема 5. Маркетингова діяльність на підприємстві. Витрати виробництва та цінова

назва теми 5

політика підприємства. Товарна політика підприємства

Сутність та еволюція маркетингу. Види маркетингової діяльності. Стратегія програми та принципи маркетингу. Сутність і структура витрат виробництва. Сутність та види цін. Цінова політика підприємств. Якість товарів та їх доведення до споживачів. Життєвий цикл товару. Закономірності створення нових товарів. Ринкова символіка товару.

Розділ 3. Економіка підприємства та зовнішні чинники його діяльності.

назва розділу 3

міжнародні форми та державне регулювання підприємницької діяльності

Тема 6. Фінанси і податки. Економічні ризики в підприємницькій діяльності

назва теми 6

Фінанси підприємства та фінансовий менеджмент. Джерела фінансових ресурсів та процес інвестування. Сутність та механізм фінансового планування на підприємстві. Інвестиційні проекти підприємств та їх ефективність. Причини економічних ризиків. Сутність та основні види ризиків. Управління економічними ризиками. Механізм зменшення основних економічних ризиків.

Тема 7. Менеджмент у підприємстві. Основи бізнес-плану

назва теми 7

Сутність менеджменту. Функції менеджменту та форми управління підприємством. Етапи та методи прийняття управлінських рішень. Принципи та критерії роботи менеджера. Сутність та принципи складання бізнес-плану. Техніка складання бізнес-плану. Структура та зміст бізнес-плану.

Тема 8. Міжнародні економічні відносини і міжнародне підприємництво. Державне

назва теми 8

регулювання підприємництва

Світова та торгівля та зовнішньоекономічна діяльність підприємств. Вивіз капіталу та його форми. Міжнародна міграція робочої сили та її регулювання. Сутність державного регулювання підприємницької діяльності, його форми та методи. Антимонопольна діяльність держави. економічна безпека підприємництва.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Базова

1. Базилевич В. Макроекономіка : підручник / В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик ; за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2007. – 703 с.
(друковані матеріали, які є в бібліотеці)
2. Бережной В. М. Основы экономической теории : учебно-метод. пособие / В. М. Бережной, В. В. Бондаренко, Ю. Б. Кравчук ; М-во образования и науки Украины ; ХНАДУ. – Х. : ХНАДУ, 2009. – 98 с.
3. Виноградська, А. М. Основи підприємництва : навч. посіб. для студ. вузів / А. М. Виноградська. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Кондор, 2008. – 544 с.
4. Господарський кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 лют. 2011 р. : (офіц. текст). – К. : Вид. Паливода А. В., 2011. – 189 с.
5. Донець, Л. І. Основи підприємництва : навч. посіб. для студ. вузів / Л. І. Донець, Н. Г. Романенко ; М-во освіти і науки України, ДДУЕТ. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 315 с.
6. Перехідна економіка : Підруч. для студ. вищих навч. закл. / В. М. Геєць, Є. Г. Панченко, Е. М. Лібанова та ін. ; За ред. В. М. Гейця. – К. : Вища шк., 2003. – 591 с.
7. Самуэльсон П. Экономика : в 2-х т. / П. Самуэльсон. – М. : Алгон, 1992. – 413 с.
8. Селезень, С. В. Господарське законодавство : конспект лекцій / С. В. Селезень ; М-во освіти і науки України; ХНАДУ. – Х. : ХНАДУ, 2008. – 147 с.
9. Селезньов В. В. Основи ринкової економіки України : посібник / В. В. Селезньов. – К. : А.С.К., 2006. – 687 с.

Допоміжна

1. Виноградська А. М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. Друге видання, перероб. і допов. / А. М. Виноградська. – К.: Кондор, 2008. – 544с.
(інші друковані матеріали)
2. Виноградська А. М. Комерційне підприємництво: сучасний стан, стратегії розвитку / А. М. Виноградська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 807с.
3. Гаєвська Л. М. Підприємництво та його оподаткування [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. М. Гаєвська, О. І. Марченко, Т. В. Паєнтко ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Ірпінь : НУДПСУ, 2014. – 316 с.
4. Гринева В. М. Фінанси підприємств / Гринева В. М., Коюда В. О. – К: Знання – прес, 2004. – 1424 с.
5. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки: Підручник / Гриньова В. М., Новікова М. М. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 736 с.
6. Дмитрієв І. А. Організаційні проблеми ефективного функціонування та розвитку підприємницької діяльності (концептуальні та методологічні засади): Монографія / І. А. Дмитрієв. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2006 – 216 с.
7. Дмитрієв І. А. Соціально-економічні аспекти підприємницької діяльності: Монографія / І. А. Дмитрієв. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007 – 200 с.
8. Донець Л. І. Основи підприємництва. Навчальний посібник / Донець Л. І., Романенко Н. Г. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 320с.
9. Захарчин Г. М. Основи підприємництва [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Захарчин. – К. : Знання, 2008. – 437 с.

10. Захарчин Г. М. Основи підприємництва. Культура, технологія, відповідальність [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Захарчин, О. В. Юринець. – К. : Знання, 2011. – 255 с.
11. Іванюта С. М. Підприємництво і бізнес-культура. Навчальний посібник / С. М. Іванюта. – К.: ЦУЛ, 2007. – 288 с.
12. Коваль З. О. Підприємництво і менеджмент [Текст] : навч. посібник для студ. неекон. спец. / З. О. Коваль, О. І. Тивончук ; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Львів : Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2009. – 172 с.
13. Колот В. М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура [Текст] : навч. посіб. / В. М. Колот, І. М. Репіна, О. В. Щербина ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, перероб. та допов. – К. : КНЕУ, 2009. – 444 с.
14. Кредісов В. А. Підприємництво – вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою / В. А. Кредісов. – К.: Знання України, 2003. – 327 с.
15. Кузьмін В. В. Фінансові основи підприємництва. Навчальний посібник / В. В. Кузьмін. – К.: ЦНЛ, 2006. – 192 с.
16. Кучеренко В. Р., Добрава Н. В., Квач Я. П., Осіпова М. М. Основи бізнесу. Практичний курс (збірник вправ, задач, тестів та ситуаційних завдань): Навч. посіб. / За ред. В. Р. Кучеренка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 176 с.
17. Ляшенко В. И. Регулирование развития малого предпринимательства в Украине: проблемы и пути решения: Монография / В. И. Ляшенко. НАН Украины. Ин-т економіки пром-сти. – Донецк, 2007. – 452 с.
18. Мазнев Г. Є. Основи підприємництва та міжнародна підприємницька діяльність [Текст] : за вимогами Європ. кредитно-трансферної системи (ЕКТС): навч. посіб. для самост. роботи студ. / Мазнев Г. Є., Лагода Т. О., Піпіна Т. Є. ; Харк. нац. техн. ун-т сільського господарства ім. П. Василенка, Навч.-наук. ін-т бізнесу і менеджменту. – Х. : Міськдрук. – Ч. 3. – 2010. – 92 с.
19. Механізми розвитку підприємництва в умовах посткризового відновлення економіки України: аналит. доп. / Д. С. Покришка, Я. А. Жаліло, Д. В. Ляпін, Я. В. Белінська та ін. – К.: НІСД, 2010. – 72 с.
20. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посібник / С. В. Мочерний [и др.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 279 с.
21. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посібник / Б. Л. Дратвер [и др.] ; Ін-т пробл. виховання АПН України. – Кіровоград : Поліграфічно-видавничий центр «ІМЕКС-ЛТД», 2004. – 223 с.
22. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / ред. А. П. Шаповалов ; Вінницький соціально-економічний ін-т Університету «Україна». – Вінниця : Міленіум, 2007. – 436 с.
23. Підприємництво та бізнес-культура [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. О. Лігоненко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Лігоненко ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : [Київ. нац. торг.-екон. ун-т], 2011. – 508 с.
24. Підприємництво й бізнес-культура [Текст] : навч. посіб. / [Денисенко М. П. та ін. ; за заг. ред. М. П. Денисенка] ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького, Київ. нац. ун-т технологій і дизайну. – Черкаси : ЧНУ : Маклаут, 2013. – 149 с.
25. Підприємництво та бізнес культура [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч закл. / С. В. Волошина [та ін.] ; ДВНЗ «Криворіз. нац. ун-т», Криворіз. екон. ін-т. – Сімф. : ДІАЙПІ, 2012. – 355 с.

26. Підприємництво: психологічні, організаційні та економічні аспекти [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [С. Д. Максименко та ін.] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2012. – 719 с.
27. Полянко В. В. Основи підприємництва [Текст] : навч. посібник / В. В. Полянко, А. В. Круглянко. – К. : Дакор : КНТ, 2008. – 176 с.
28. Предпринимательство: Учебник для вузов / Под ред. В. Я. Горфинкеля, Г. Б. Поляка и др. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 581 с.
29. Савіна Н. Б. Основи підприємництва та маркетингу [Текст] : навч. посіб. : європ. кредит.-трансфер. система / Н. Б. Савіна, А. М. Костюкевич ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне : НУВГП, 2013. – 210 с.
30. Сизоненко В. О. Сучасне підприємництво: довідник / В. О. Сизоненко. – К.: Знання-Прес, 2007. – 440 с.
31. Філіппова С. В. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. В. Філіппова, К. В. Ковтуненко ; Одес. нац. політехн. ун-т. – О. : [ВМВ], 2009. – 264 с.
32. Шваб Л. І. Основи підприємництва [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. І. Шваб. - 2-е вид. – К. : Каравела, 2007. – 368 с.
33. Ярошевич Н. Б. Підприємництво і менеджмент. Навчальний посібник / Ярошевич Н. Б., Колісник М. К. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 292 с.

Інформаційні ресурси

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України
(адреси сайтів з матеріалами)
№ 2121-III від 07 груд. 2000 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 5/6. – Ст. 30. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>
2. Закон України «Господарський кодекс України» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>
3. Закон України «Податковий кодекс України» (Із змінами, внесеними згідно із Законом N 2856-VI (2856-17) від 23.12.2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
4. Закон України «Про господарські товариства» (Із змінами, внесеними згідно із Законом N 835-19 від 01.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
5. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (Із змінами, внесеними згідно із Законом N 867-19 від 01.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
6. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (Із змінами, внесеними згідно із Законом N 835-19 від 01.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
7. Положення про типовий бізнес-план [Електронний ресурс] : наказ Фонду Держ. майна України від 26 трав. 2004 р. № 301. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG461.html

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на

(перелік засобів контролю успішності навчання студентів, які застосовуються: тесті, екзаменаційні білети, тощо)

практичних заняттях – опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, самостійної та контрольної роботи.

Остаточний контроль з дисципліни – залік.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення заліку за допомогою тестових завдань у час окремого розкладу занять.

Розробники програми:

доцент кафедри економіки і підприємництва,

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ розробників)

к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни визначає її місце і значення у процесі формування фахівця, її загальний зміст, знання та уміння, яке набуває студент у результаті вивчення дисципліни. Програма навчальної дисципліни містить у собі дані про обсяг дисципліни (у годинах та кредитах), перелік тем та видів занять, дані про підсумковий контроль тощо.

2. Програма навчальної дисципліни розробляється відповідною кафедрою у 2-х екземплярах на 5 років і затверджується до 30 серпня: 1 екземпляр – у навчальний відділ; 2 екземпляр залишається на кафедрі.